

*НАРОЖНА Олена,
заступник декана економіко-правового
факультету, старший викладач кафедри
кримінального права, кримінального процесу та
криміналістики Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова*

ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: БЕЗПЕКА ЯК ТАКТИЧНИЙ ПРІОРИТЕТ

Вдосконалення тактичних прийомів та рекомендацій проведення слідчих (розшукових) дій на деокупованих територіях є надзвичайно важливим завданням у сучасних умовах. Ситуація на таких територіях є динамічною та небезпечною, і ефективна тактика має велике значення для гарантій справедливості, дотримання прав людини та стабільності. Зокрема, забезпечення безпеки учасників процесу розслідування на деокупованих територіях є найважливішим аспектом. Через ризики, пов'язані з конфліктами, збройними групами та загрозами, безпека має стати головним пріоритетом. Спеціалізоване навчання та підготовка з безпеки для слідчих груп є обов'язковими елементами забезпечення їх роботи. Використання захисного спорядження, такого як кевларові жилети, шоломи та інші засоби, є важливою складовою безпеки. Тактичний одяг збереже життя та захистить від поранень в ризикових ситуаціях.

Окремо зазначимо, що під час розслідування правопорушень на деокупованих територіях великого значення набуває планування і організація розслідування. Ретельне вивчення ситуації на місці, визначення можливих загроз і розробка безпечних маршрутів є обов'язковими етапами планування.

Для успішного розслідування на деокупованих територіях важливим аспектом виступає співпраця з місцевими органами влади, міжнародними організаціями та надійними джерелами інформації. Координація з іншими службами допомагає уникнути збитків та дублювання зусиль [1].

Не менш важливим нам вбачається забезпечення доступу до гуманітарної допомоги, медичних послуг та важелів захисту прав людини.

Безпека слідчо-оперативної групи під час, наприклад, огляду місця події на деокупованих територіях має вельми важливе значення, оскільки ці території часто можуть бути нестабільними та небезпечними. До ключових аспектів безпеки ми відносимо попередній аналіз ризиків перед відправленням групи на деокуповану територію. Необхідно розглянути можливі загрози для безпеки та визначити потенційні ризики. Також важливим є сталий зв'язок із базовим центром та іншими службами безпеки. Необхідно забезпечити слідчо-оперативну групу сучасними засобами зв'язку, які можуть бути надійними навіть за відсутності мобільного зв'язку.

Окремим аспектом забезпечення безпеки учасників процесу розслідування є проведення для них тренінгів та практичної підготовки із самозбереження. Міжнародна співпраця на державному рівні дозволяє обмінюватися досвідом та навичками між правоохоронними органами різних держав для підвищення ефективності роботи на деокупованих територіях.

Міжнародна співпраця правоохоронних органів на деокупованих територіях має великий потенціал для вирішення конфліктів, відновлення стабільності та забезпечення прав людини. Вона дозволяє залучити до відповідальності тих, хто порушує міжнародне право на деокупованих територіях. Правоохоронні органи різних держав також можуть спільно проводити розслідування та співпрацювати з міжнародними судами.

Міжнародні спостерігачі та місії відіграють ключову роль у визначенні стану прав людини та безпеки на деокупованих територіях, надають об'єктивну інформацію та рекомендації, сприяють подачі гуманітарної допомоги на деокуповані території, яка може бути важливою для порятунку життів та покращення гуманітарної ситуації.

Учасники групи мають бути адекватно підготовлені до ситуації небезпеки, бути обізнаними щодо носіння захисного одягу, ретельної розробки маршрутів до місця провадження. Психологічна підготовка є необхідною частиною загальної підготовки до роботи на деокупованих територіях. Люди часто стикаються з гуманітарними кризами, такими як відсутність доступу до гуманітарної допомоги, важкості з отриманням медичної допомоги та інші негативні наслідки, що впливають на них. Психологічні семінари та тренінги нададуть знань та навичок для спілкування з населенням на деокупованих територіях, допоможуть запобігти професійному вигорянню, вести себе рішуче та спокійно.

План евакуації на деокупованих територіях потрібно розробити для забезпечення безпеки слідчих, свідків та інших учасників процесу в умовах, де можуть бути загрози для життя та безпеки. Перший крок: аналіз потенційних загроз і ризиків на деокупованих територіях (загрози від збройних груп, вибухів [2; 3], терористичних актів, природних лих та інших небезпечних ситуацій).

На основі аналізу загроз розробляється план евакуації, включаючи чітку послідовність дій та визначення відповідальних осіб за кожен етап. Важливо враховувати доступність безпечних зон або об'єктів, куди можна відвести учасників розслідування. Члени слідчо-оперативної групи повинні бути навчені плану евакуації та вміти діяти в екстрених ситуаціях. Підготовка повинна включати тренування і симуляції.

Варто розробити систему сигналізації або кодів, щоб швидко та ефективно повідомляти про необхідність евакуації. Це може бути сигналом через комунікаційні канали або вживання конкретних слів чи знаків. Для всіх членів групи потрібно забезпечити наявність необхідних документів, включаючи ідентифікаційні документи, медичні картки, контакти для невідкладного лікування та іншу важливу інформацію. Також важливим є забезпечення медикаментами, засобами першої допомоги, запасами їжі та води тощо.

Учасники групи також мають бути обізнаними щодо транспортних засобів, які будуть використовуватися під час евакуації, та знати альтернативні маршрути для уникнення блокади чи перешкод на дорозі, контакти з місцевою владою чи миротворчими місіями, які можуть надавати допомогу під час евакуації.

Важливо мати готовий і оновлюваний план евакуації на деокупованих територіях для забезпечення безпеки всіх учасників розслідування. План має бути адаптованим до конкретної ситуації та ризиків, які можуть виникнути.

Висновки. По-перше, ефективна тактика проведення слідчих (розшукових) дій на деокупованих територіях має бути добре продуманою, спрямованою на забезпечення безпеки, правопорядку та справедливості. Це потребує спеціалізованої підготовки, співпраці та врахування усіх аспектів ризику, що виникають на таких територіях.

По-друге, міжнародна співпраця правоохоронних органів на деокупованих територіях є важливою для забезпечення безпеки та прав людини, відновлення стабільності. Вона вимагає координації, спільних зусиль та роботи в рамках міжнародних норм та стандартів.

Розробка тактики проведення слідчих (розшукових) дій на деокупованих територіях є складним завданням, основними принципами якого є уважність, координація та врахування специфіки кожної ситуації. Мета такої розробки – забезпечити справедливість, захист прав людини та встановлення відповідальності за правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Які правила безпеки збережуть вам життя на деокупованих територіях? Вінницька обласна військова адміністрація : веб-сайт. URL: <https://www.vin.gov.ua/news/ostanni-novyny/56506-yaki-pravy-la-bezpeku-zberezhut-vam-zhyttia-na-deokupovanykh-terytoriiakh-4> (дата звернення: 25.10.2023).

2. Мінна небезпека на деокупованих територіях: що важливо пам'ятати. Урядовий портал : веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minna-bezpeka-na-deokupovanykh-terytoriiakh-shcho-vazhlyvo-pamiataty> (дата звернення: 25.10.2023).

3. Мінна небезпека на деокупованих територіях – питання номер один для ДСНС. Державна служба з надзвичайних ситуацій : веб-сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/news/ostanni-novini/minna-bezpeka-na-deokupovanix-terytoriiakh-pitannia-nomer-odin-dlia-dsns> (дата звернення: 25.10.2023).